

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 11692
Tarih : 29.04.2025

10/2676

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de sendikalaşma hakkı, bir yandan 6356 sayılı Kanundaki antidemokratik hükümler bir yandan da işverenlerin keyfi tutumları nedeniyle engellenmeye devam ediyor. Anayasal ve evrensel bir hak olan sendikal hakların önünde çok sayıda yasal ve fiili engel vardır. Toplu iş sözleşmesi hakkı kanuni ve fiili engellerle kullanılamaz haldedir. İşçilerin sendikal hakları, faaliyetleri ve sendikal örgütlenmede yaşadıkları hak ihlallerinin ve sorunlarının ortaya çıkarılması ve bunların çözüm yöntemlerinin tespit edilmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddelerine göre Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Cengiz ÇİÇEK

İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

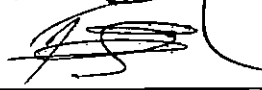
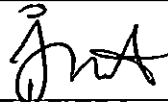
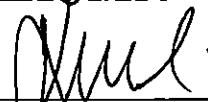
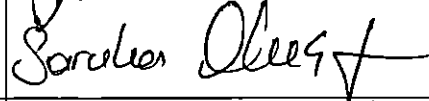
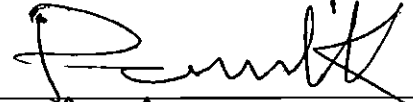
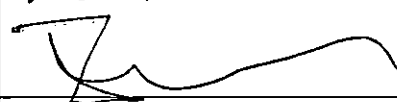
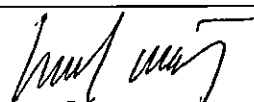
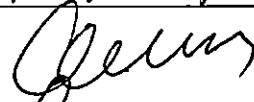
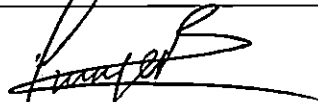
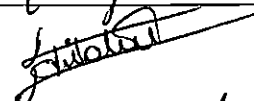
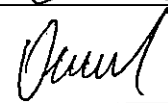
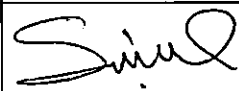
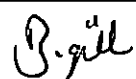
Toplu olarak kullanılmasından dolayı kolektif sosyal haklar arasında yer alan sendika hakkı; bir devlete sosyal niteliğini veren demokratik haklar arasında yer almaktadır. 19. yüzyılda geniş işçi kitlelerinin haklarını topluca koruyabilmek amacıyla örgütlenmesi sonucunda ortaya çıkan sendika hakkı, günümüzde çağdaş demokratik devletin vazgeçilmez unsurlarından biri olmuştur. 12 Eylül 1980 askeri darbesi ile birlikte Türkiye’de işçi sınıfının mücadelesinin bastırılması ve sendika ile konfederasyonların kapatılmasıyla başlayan süreçte sendika sayıları azaltılmış ve sendikalar merkezileştirilmiş; çıkarılan 2822 sayılı 1983 tarihli Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ile menfaat grevleri haricindeki tüm grev türleri yasa dışı hale getirilmiş, işçi sınıfının eylemlilikleri, güçsüzleştirilmiştir. ILO normlarına uyum sağlamak amacıyla, 2821 ve 2822 sayılı Kanunlarda 1995, 1997, 2002, 2003, 2005, 2007 yıllarında tedrici değişikliklere gidilmiştir. Ayrıca, bu Kanunlarla ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması konusunda, işçi ve işveren konfederasyonları arasında 26/06/2001 tarihinde bir protokol imzalanmıştır. On yılı aşkın süren birçok taslak ve tasarı çalışmaları, sayılı “Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu” ile sonuçlandırılmıştır. 2012 yılında büyük iddialarla çıkarılan 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’da ne yazık ki işçilerin sendikalaşmasının önünü açmadı. 6356 sayılı Yasa’nın 13. yılında işçilerin sendikalaşma haklarının önündeki ağır engeller varlığını sürdürüyor. 6356 sayılı yasa, 2821 ve 2822 sayılı eski sendikal yasalarda var olan temel zihniyeti sürdürdü. Sendikalaşma hakkı ve sendika seçme özgürlüğü ile grev ve toplu iş sözleşmesi yapma hakkı halen kullanılamaz durumdadır.

Sendikal örgütlenme hakkı ve toplu iş sözleşmesine ilişkin yasal düzenlemelere rağmen milyonlarca işçinin sendikasız bir biçimde üretim sürecinde yer alması işverenlerin ve iktidarların sendikal örgütlenme hakkı ve toplu iş sözleşmesine dair yaklaşımının yıllardır değişmediğinin en önemli göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın 2025 Ocak Ayı İstatistikleri Tebliği’nde Türkiye genelinde 16 milyon 864 bin 733. Bu işçilerin yüzde 14,97’sine denk gelen 2 milyon 524 bin 547 işçinin sendika üyeliğinin bulunduğu Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Sendikaya üye olmasına karşın toplu iş sözleşmesi kapsamında olan işçilerin oranı ise çok daha düşük seviyededir. Verilerden de görüldüğü üzere Türkiye’de sendikal barajlar (işkolu ve işyeri barajları), anti- demokratik toplu iş sözleşmesi yetki sistemi, işverenlerin sendikalaşmayı engellemesi ve teşmil mekanizmasının uygulanmaması gibi nedenlerle toplu iş sözleşmesi kapsamı oldukça düşüktür. 6356 sayılı Kanunun yetki başlıklı 41. Maddesi sendikanın toplu sözleşme yapmak için yetki alma koşulunu ikili baraj sistemine bağlamıştır. Faaliyet gösterdiği işkolunda ülke çapında istihdam edilen tüm işçilerin en az %1’ini üye kaydedebilmiş olan işçi sendikası ilk koşulu aşmış olmakta ve eğer toplu iş sözleşmesi bağlanacak yer işyeri ise, başvuru tarihinde o işyerinde çalışan işçilerin yarıdan fazlasını, toplu sözleşmeye konu olan yer bir işletme ise %40’ını üye kaydetmesi hâlinde bahsedilen işyeri veya işletme için toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkilidir hükmü getirilmiştir. %1 iş kolu barajı bir ön koşul niteliğindedir. Nitekim bu barajı aşamayan sendika bir işyerinde işçilerin tamamını üye yapsa dahi toplu pazarlık yetkisine sahip olamamaktadır. Kuşkusuz bu koşullar ve işkolu sendikacılığı sınırlaması sendika hakkı ve özgürlüğünü ihlal etmektedir. Öyle ki; toplu iş sözleşmesi yetkisi ile amaçlananın işveren ve devletin etkisinden bağımsız pazarlık gücünün sağlanması olduğu dikkate alındığında, iş

kollarının birleştirilmesi sonrası ortaya çıkan drumun toplu pazarlık hakkının teşviki yerine örgütlü bir kısım sendikanın doğrudan dışlanması sonucunu doğurmaktadır. Güçlü sendikacılık adına yapılan düzenlemeler ve benimsenen model ile çok sayıdaki sendika toplu sözleşme bağıtlama olanağından, işçileri de toplu sözleşme hakkından yoksun bırakmaktadır Bunun yanı sıra yetki sürecinde yetkiye dair yapılan itirazların sonucunda bekletici srelerin hayli büyük engellere ve hak mağduriyetlerine yol açtığı da görülmektedir. Uygulamada karşılaşılan durumlar göstermektedir ki işverenlerce açılan yetkiye itiraz davalarında; itirazın yetki işlemlerini durdurması işverenlere genellikle sendikasızlaştırma ya da en azından bu süreçte sendikayı baskı altına alma, sürecin ilerlemesine müdahale etme şansı tanımaktadır.

Sendikalaşma ve toplu iş sözleşmesi kapsamının artması için çözümün sendikal barajların kaldırılması, yetki sisteminde referanduma geçilmesi, sendikal güvencelerin arttırılması ve teşmil sisteminin uygulanması, iş kolu sendikacılığı dayatmasından vazgeçilmesi, işçinin zgr iradesiyle sendikasını seçebileceği, sendikalarını yönetebileceği ve o toplu pazarlık üzerinde kendisini temsil edeceği sistemin oluşturulması olduğu açıktır.

Bu gerçeklerden hareketle işçilerin sendikalaşma ve toplu iş sözleşmesinde yaşadıkları sorunların tespit edilmesi ve bu sorunlara çözüm bulmak amacıyla bir araştırma komisyonu kurulması elzemdir.

1	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
4	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
10	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	